

פורום המרצות והמרצים למשפטים למען הדמוקרטיה

منتدى محاضري القانون من أجل الديمقراطية

The Israeli Law Professors' Forum for Democracy

תגובת פורום המרצות והמרצים למשפטים להחלטת הממשלה לפעול בניגוד לעמדת היועצת המשפטית לממשלה בכל הקשור להליכים בבג"ץ בנושא המשך אי-גיוס תלמידי ישיבות לצה"ל

פורום המרצות והמרצים למשפטים למען הדמוקרטיה: החלטת הממשלה לפעול בניגוד לעמדת היועצת המשפטית לממשלה, בכל הקשור להליכים בבג"ץ בנושא המשך אי-גיוס תלמידי הישיבות החרדיות לשירות בצה"ל, היא בלתי חוקית ומסוכנת. החלטת הממשלה מהווה המשך ישיר של ההפיכה המשטרית, שעיקרה השתחררות מן החובה לציית לחוק, וניסיון לפגוע בעצמאותו של מערך הייעוץ המשפטי לממשלה ובמעמדו.

רקע: החוק שהתיר לצה"ל שלא לגייס תלמידי ישיבות חרדיות פקע ב-30.6.23, וגם החלטת הממשלה מס' 682 להמשיך להימנע מקריאה לשירות של תלמידי הישיבות פקעה ב-31.3.24. עתירות שהוגשו לאחרונה לבג"ץ תקפו את אי-הגיוס הנמשך חרף פקיעת ההסדר החוקי, כאמור, וכן את המשך העברת תקציבים למוסדות תורניים בגין תלמידי ישיבה ששירותם הצבאי לא נדחה עוד כדין עם פקיעת החוק. בג"ץ הוציא צו ביניים שבו נאסר על העברת התקציבים האמורה והורה לממשלה לנמק את הימנעותה מגיוס כנדרש. היועצת המשפטית לממשלה נענתה לבקשת הממשלה להציג בבג"ץ את עמדתה המשפטית הנפרדת, באמצעות עורך-דין פרטי. היועצת לא אישרה ייצוג נפרד לגופים הממשלתיים הנוגעים בדבר (משרד הביטחון וצה"ל לעניין הגיוס, ומשרד החינוך לעניין הפסקת התקצוב). בהחלטתה מיום 17.4.24 קבעה הממשלה שהיא דוחה את עמדת היועמ"ש, כך שהייצוג הפרטי יהיה של כל משיבי הממשלה.

הממשלה טועה ומטעה לעניין הגיוס: משפקעו הסדרי הפטור ובאין הסדר חוקי אחר, מוטלת על המדינה חובה לשלוח צווי קריאה לכל המועמדים לשירות ביטחון, גם אם הם תלמידי ישיבות, ולגייס את כל מי שקיבלו בעבר צווי קריאה ושירותם נדחה. עמדת הממשלה שלפיה אין חובה כזו, בהיעדר צו ביניים של בג"ץ שיוורה לה לגייס את תלמידי הישיבות, היא על פניה שגויה ובלתי חוקית. שהרי הממשלה עצמה הודיעה לבג"ץ כי תוקף החלטת הממשלה שלא לגייסם פקע. גם האיסור שהטיל בג"ץ בצו ביניים על המשך העברת תקציבים לישיבות בגין המשתמטים משירות הוא ברור, וכל ניסיון מטעם הממשלה לעקוף את הצו או לצמצמו יהווה ניסיון להפר צו שיפוטי.

הממשלה קיבלה החלטה בלתי חוקית לעניין הייצוג: לפי הדין הקיים, כפי שנקבע בפסיקת בג"ץ, הסמכות להתיר ייצוג נפרד מסורה בלעדית ליועמ"ש. לכן, החלטת הממשלה ניתנה בחוסר סמכות ויש בה פגיעה קשה בשלטון החוק ובמוסד היועמ"ש. אם הממשלה סבורה שהיועמ"ש טועה, עליה לפנות לבג"ץ בבקשה להבהרת סוגית הייצוג; היא אינה רשאית לבטל את עמדת היועמ"ש בעניין הייצוג.

החלטת הממשלה פוגעת במוסד חיוני לשמירה על שלטון החוק במדינה : הממשלה מבקשת לכפות על כלל הגורמים בשירות הציבורי שלא לשתף פעולה עם היועמ"ש בגיבוש עמדת המדינה לבג"ץ, במסירת מידע ובהגשת תצהיר. זהו ניסיון לפגוע בשלטון החוק. ההיתר לייצוג נפרד נועד לאפשר לממשלה כחבר שרים (או לשר מסוים) להציג בפני בג"ץ את עמדתה הפרטית ביחס לדין, לא את עמדתה המשפטית של המדינה -- שכן זו נקבעת על-ידי היועמ"ש. הממשלה מבקשת להפוך את הייצוג הנפרד לכוזה שמבטא את עמדת המדינה, באופן שהופך את עמדת היועמ"ש לעמדה פרטית. זהו מהלך שמשמעותו עלולה להיות הפרטה של הייעוץ המשפטי וריקון מתוכן של מוסד היועצת המשפטית לממשלה.

על כלל הגורמים בשירות הציבורי לפעול אך ורק לפי עמדת היועמ"ש בדבר הדין: השירות הציבורי מחויב לפרשנות של היועמ"ש באשר למצב המשפטי, ועליו לפעול אך ורק בהתאם לפרשנות זו, כל עוד לא נקבע אחרת בחקיקה או בפסיקה. משום כך, עליהם לפעול אך ורק לפי עמדת היועמ"ש, הן בכל הקשור לגיוס ולהפסקת התקצוב, והן בגיבוש עמדתה המשפטית של המדינה בבג"ץ. אין לתת יד להמשך ההפיכה המשטרית.